

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

ІННОВАЦІЇ В ПІДГОТОВЦІ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
24 ЛИСТОПАДА 2017 РОКУ

ХАРКІВ – 2017

УДК 378.016(072)

ББК 74.580.22р30

I-66

За редакцією

*доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної педагогіки*

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

М.П. Васильєвої

Інновації в підготовці та професійній діяльності фахівців соціальної галузі: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 24 листопада 2017 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 108 с.

Затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 4 від 14.11.2017 р.).

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2017.

© Кафедра соціальної педагогіки, 2017.

© Васильєва М.П., 2017.

ЗМІСТ

Тези науково-педагогічних працівників і фахівців соціальних інституцій.....	9
Васильєва М.П., Подберезський М.К. ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВІДПОВІДНО ДО СУЧАСНИХ ВИМОГ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО НАПРЯМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	9
Рижанова А.О. МЕДІАОСВІТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ЯК ІННОВАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	11
Романова І.А. ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІГРОТЕРАПІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	13
Андрієвська Н.М. СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ.....	15
Андрієнко А.А. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРУ ТВОРЧОСТІ ЩОДО ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ТА РОДИН ДИТЯЧОГО МІСТЕЧКА «ОТРАДНЕ».....	17
Беляєва К.Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	18
Белякова О.С. ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	20
Василенко О.М. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ РОБОТИ ЗІ ШКОЛЯРАМИ ЩОДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	22
Грисюк О.Є. АВА-ТЕРАПІЯ В СОЦІАЛЬНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, ХВОРИХ НА АУТИЗМ.....	24
Єланцева І.І. ФУНКЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СЛУЖБ З ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ.....	25
Єсіна Н.О. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА МЕДІАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.....	27
Задоя І.А. ПРОФІЛАКТИКА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	29

випереджувальне ознайомлення з медіаосвітніми інноваціями насамперед шкільних практичних психологів і соціальних педагогів» [1].

Таким чином, вже сьогодні науково-педагогічні працівники, які організують та реалізують підготовку соціальних педагогів, соціальних працівників у вищій школі, мають корегувати їх освітньо-професійні програми щодо введення медіаосвіти.

Список використаних джерел:

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosvit_i_v_ukraini_nova_redaktsiya (дата звернення 23.10.2017).

2. Пашковская И. Н., Королёва Н. И. Разработка и внедрение инновационных образовательных технологий в образовательный процесс при введении в действие ФГОС ВПО. Методические рекомендации для профессорско-преподавательского состава. СПб, 2011. 103 с.

Романова І.А.

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІГРОТЕРАПІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Практична соціальна робота на сьогодні має в своєму розпорядженні великий арсенал ігрових методик, спрямованих на різні проблемні зони дітей - клієнтів соціальної роботи. Зокрема, ігрова терапія застосовується в роботі з дітьми інвалідами; дітьми, які стали жертвами насильства (у тому числі сексуального); з дітьми з проявами дезадаптивної, асоціальної і девіантної поведінки; як засіб поліпшення емоційного стану дітей після розлучення батьків; покинутих дітей; зниження страхів; стресу і тривожності у госпіталізованих дітей; при корекції відставання в мовному розвитку тощо.

Використання гри в корекційній практиці історично пов'язане з теоретичними традиціями психоаналізу. Використання ігрової терапії було започатковано в 20-і роки минулого століття в роботах М. Кляйн, А. Фрейд, Г. Гуг-Гельмут. У сучасних дослідженнях (С. Бадер, О. Васильченко, Е. Калижнюк, Л. Самаріної та ін.) у соціальній роботі з дітьми (особливо дошкільного і молодшого шкільного віку) ігрова терапія є одним з головних методів втручання, корекції і розвивальної роботи.

Теоретико-методологічні аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і працівників висвітлено в роботах В. Андрущенко, М. Васильєвої, І. Зверєвої, А. Капської, В. Костіної, А. Рижанової, В. Поліщук та інших. Використання арттерапії в анімаційній соціально-педагогічній діяльності розкрито в дослідженнях Н. Максимовської. Формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання арт-терапії у роботі з підлітками висвітлено О. Наконечною. Проте, проблема підготовки соціальних працівників до використання ігротерапії в професійній діяльності залишається актуальною для наукових пошуків.

Готовність спеціаліста діяти у визначеному напрямі виступає кінцевою метою будь-якої професійної підготовки. Відповідно до проблеми дослідження можна визначити готовність майбутніх соціальних працівників до використання ігротерапії в професійній діяльності, як здатність до застосування методів ігротерапії в роботі з різними проблемами клієнтів соціальної галузі, що формується в процесі спеціально організованої професійної підготовки і зумовлена рівнем розвитку професійних і особистісних якостей майбутнього соціального працівника, які сприяють успішному використанню ігротерапії в професійній діяльності.

Ігротерапія - використання різноманітних ігор, яке дозволяє дитині звільнитися від емоційної напруженості, дає можливість вільного безперешкодного самовираження, дослідження і вивчення власних відчуттів і переживань, стимулює розвиток енергійності, життєвого оптимізму, створює умови для особистісного росту дитини, зміни ставлення до свого «Я», підвищення рівня самосприйняття. Ігрова терапія представляє унікальний досвід для соціального і психологічного розвитку дитини, відкриваючи їй можливість для вступу в значимий особистісний зв'язок з дорослими - соціальним працівником, педагогом, батьками. Тому, соціальний працівник має:

1) знати, як: полегшити психологічні страждання дитини; зміцнити власне «Я» дитини, розвинути почуття самоцінності, здатність до емоційної саморегуляції; відновити довіру до дорослих і однолітків; оптимізувати відносини в системах «дитина - дорослі», «дитина - дитина» тощо ;

2) вміти: проводити корекцію і попередження деформацій у формуванні «Я» - концепції; корекцію і профілактику поведінкових відхилень; використовувати методичні прийоми та ігри зі структурованим ігровим матеріалом і сюжетом (ігри в сім'ю (людей і тварин), агресивні, з маріонетками (ляльковий театр), ігри-драматизації, будівельні, такі, що виражають конструктивні і деструктивні наміри тощо) і неструктуровані ігри (рухові ігри і вправи (стрибання, лазіння), ігри з водою, піском, глиною, група ігор, що належать до фонду арт-терапії (малювання пальцями, кистю, пастеллю, кольоровими олівцями) тощо); використовувати різні ігри в роботі з різними категоріями клієнтів соціальної сфери; розробляти технології і програми розв'язання соціально-педагогічних проблем клієнтів соціальної сфери з використанням потужного потенціалу різних ігор; розробляти сценарії ігрової взаємодії клієнтів; розвивати творчий потенціал клієнтів тощо.

Аналіз соціально-педагогічної літератури [1; 2] дозволив визначити основні вимоги до соціального працівника, який проводить ігрову терапію з дітьми: бути об'єктивним, щоб дозволити дитині бути самостійною особистістю; бути гнучким, щоб прийняти будь-які несподіванки і адаптуватися до них; охоче сприймати все нове; визнавати досвід дитини безумовною цінністю; не оцінювати дитини, бути відкритим, а не замкнутим; вміти відключатися від світу власної реальності і вжитися в реальність дитини; вміти будувати теплі відносини, виявляти турботу, ухвалення і сенситивне розуміння дитини тощо.

Тому в структурі готовності соціального працівника до використання ігротерапії в професійній діяльності можна виділити ціннісно-мотиваційний (сформованість установки на використання ігротерапії в професійній діяльності), когнітивний (сформованість у соціальних працівників цілого комплексу знань з психології, педагогіки, соціальної педагогіки про особливості використання ігротерапії в розв'язанні проблем клієнтів соціальної галузі), операційний (сформованість гностичних, проектувальних, організаторських, комунікативних, інтелектуальних вмінь, які сприятимуть використанню ігротерапії в професійній діяльності) і особистісний компоненти (сформованість особистісних якостей, які допоможуть соціальному працівнику співпрацювати з клієнтами).

Формування готовності майбутніх соціальних працівників до використання ігротерапії в професійній діяльності в ХНПУ імені Г.С. Сковороди здійснюється через теоретичну й практичну підготовку бакалаврів і магістрів, яка складається з таких елементів:

1) інтеграція сутності і змісту ігротерапії як виду професійної діяльності соціальних працівників у навчальних дисциплінах «Методика соціальної роботи у сфері дозвілля», «Арт-терапевтичні методики в соціальній роботі», «Педагогіка інтелектуально-дозвілєвої діяльності», «Технології соціальної роботи» (підготовка бакалаврів) і «Основи організації ігрової діяльності» (підготовка магістрів);

2) використання ігор у процесі проведення лекцій і семінарів (ділові ігри, ігрове проектування, ігри-драматизації, корекційні ігри, вікторини тощо);

3) проектування і реалізація ігротерапевтичних методів у роботі з дітьми та молоддю під час проходження соціально-педагогічної практики в загальноосвітньому навчальному

закладі, літньому таборі, виробничій практиці в ЦСССДМ, науково-педагогічній практиці у вищому навчальному закладі;

4) проектування і реалізація ігротерапевтичних методів у роботі з клієнтами соціальної галузі в різних соціальних інституціях у навчальній дисципліні «Практикум у соціальній галузі» на 1-4 курсах, під час написання й експериментального впровадження курсових проектів на 2-4 курсах і під час роботи над магістерським комплексним індивідуальним науковим дослідженням;

5) використання ігротерапевтичних методів у роботі студентського самоврядування;

6) проектування і реалізація ігротерапевтичних методів у роботі з клієнтами соціальної галузі під час здійснення волонтерської діяльності;

7) самоконтроль і самооцінка використання ігротерапевтичних методик у соціальній роботі під час підсумкових конференцій за результатами практик, узагальнення результатів проведеної експериментальної роботи курсових проектів і магістерського комплексного індивідуального наукового дослідження.

Визначені елементи теоретичної і практичної підготовки соціальних працівників до використання ігротерапії у професійній діяльності складають цілісну систему, що забезпечує комплексний вплив на визначені в дослідженні структурні компоненти готовності майбутніх соціальних працівників до використання ігротерапії в соціальній роботі.

Список використаних джерел:

1. Васильченко О. А. Ігрова терапія як метод соціальної роботи з дітьми шкільного віку. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 3 (19), 2013. С.90-94.

2. Киселева М. В. Арт-терапия в практической психологии и социальной работе. М.: Речь, 2007. 336 с.

Андрієвська Н.М.

керівник соціальних проектів

Харківського обласного благодійного фонду «Соціальна служба допомоги»

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ

Негативні наслідки економічних, політичних проблем в суспільстві проектуються на сім'ю – основний і найбільш уразливий соціальний інститут. У результаті страждає не тільки сім'я, але й дитина, як її член, й усе суспільство в цілому, оскільки спочатку особистісна (внутрішньосімейна) проблема трансформується в проблему соціальну.

Кожна сім'я у процесі своєї життєдіяльності виконує обов'язкові функції (педагогічну, економічну, соціальну, терапевтичну та інші) (О. Безпалько, А. Капська). Сім'ї, в яких недостатньо працюють або слабо розвинуті функції, відносять до сімей, які знаходяться у складних життєвих обставинах (СЖО).

До категорії «дитина, яка перебуває в складних життєвих обставинах» відносять дитину, яка потрапила в умови, що негативно впливають на його життя. Такими обставинами є: стан здоров'я і розвиток дитини у зв'язку з її інвалідністю або важкою хворобою; перебування дитини в конфлікті з законом; примус до важких форм дитячої праці; залежність дитини від психотропних та наркотичних речовин; насильство і жорстоке поводження в сім'ї; ухилення батьків від виконання своїх обов'язків; соціальне сирітство; обставини, пов'язані зі стихійним лихом або техногенними аваріями, катастрофами, конфліктами.

Найчастіше у таких сім'ях спостерігаються відсутність любові до дитини, турботи про нього, задоволення його потреб, захисту його прав і законних інтересів. Дитина в такій сім'ї відчуває дискомфорт, стрес, зневагу з боку дорослих, піддається насильству або жорстокому поводженню.

Адаптивні здатності цих сімей істотно знижені, процес сімейного виховання дитини протікає з труднощами, повільно і мало результативно.